
ГЛАВА 23 – ЗАЩИТА НА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ И ТЯХНОТО ЗДРАВЕ

ИСТОРИЯ И ПРИНЦИПИ

В Преамбюла на ДЕО от 1957 г. е формулирана задачата за непрекъснато подобряване условията на живот.

Необходимостта от провеждане на единна политика на защита на потребителите нарасна с развитието на процеса на европейска интеграция. През 1975 г. Съветът на ЕС прие Първата програма на ЕИО за политика в защита и осведомяване на потребителите.

Достиженията на правото на ЕС (acquis) по глава за Защита на потребителите и тяхното здраве са съставени от следните области: подвеждаща реклама, отговорност за продуктите, продажби по домовете, потребителски кредити, опасни имитации, пакетни почивки и ваканционни пътувания, безопасност на продуктите, несправедливи условия в потребителски договори, продажби от разстояние, сравнителни реклами, цени на хранителните продукти, гаранции при продажбите на потребителски стоки и предписания. Те съдържат също и Решение на Съвета за образуване на система на Общността за информиране за битови инциденти и инциденти през свободното време (ENHLASS) и три решения на Комисията за потребителски комитет и научни комитети. Още две решения на Комисията, приети през февруари 2000 г за проверките на място във ветеринарната област, извършвани от експерти на Комисията в държавите-членки и в трети държави, допълват достиженията на правото на ЕС (acquis) по главата.

Защитата на потребителите трябва да се разглежда като хоризонтална политика, насочена към налагане на интересите на потребителите на вътрешния пазар и в други политики на Общността.

ПОДГОТОВКА ЗА ЧЛЕНСТВО

Хармонизирането на правилата за защита на потребителите е съществен елемент за елиминиране на пазарните бариери и осигуряване на интегрирано икономическо пространство, където услугите и стоките могат да бъдат в обръщение със същия стандарт за безопасност и качество и където потребителите могат да получат подобни високи нива на защита на техните права. Прилагането на тези стандарти и елиминирането на пазарните бариери са особено важни в присъединяващите се страни.

Европейският съвет от Копенхаген през 1993 г ясно призна значението на хармонизирането с достиженията на правото на ЕС (acquis) в областта на защитата на потребителите, считайки го за ясен приоритет в процеса на присъединяване. Също и в европейските споразумения, които могат да се разглеждат като първа стъпка от процеса на присъединяване и основа за разширяването на вътрешния пазар към страните-кандидатки, нуждата от хармонизиране на правилата за защита на потребителите е много ясно изразена.

Като цяло, формалното транспониране на достиженията на правото на ЕС (acquis) на Общността се извършва напълно задоволително.

Основен нормативен акт в областта на защита на потребителите в българското законодателство е Законът за защита на потребителите и за правилата за търговия (ЗЗППТ) (обнародван в "Държавен

вестник”, бр. 30 от 02.04.1999 г.), влязъл в сила от 03.07.1999 година.

Предвидени са правни възможности за:

- защита на колективните права и интереси на потребителите чрез предявяване пред съда на иск за обезщетение на вреди, причинени на колективен интерес на потребителите, като искът може да бъде предявен от всеки потребител, група потребители, сдружения на потребителите или от Комисията по търговия и защита на потребителите, а полученото обезщетение може да бъде изразходвано само за защита на интересите на потребителите;

- защита на правата и интересите на потребителите чрез създаването на нов правен институт за извънсъдебно решаване на спорове между потребители и търговци – помирителни комисии, уреждащи спорове, свързани с гаранционната отговорност; правото на рекламации за стоки и услуги и неравноправните клаузи в договорите, предлагани на потребителите

- предявяване на иск пред съда за обезщетение за вреди, причинени от дефект на стока, като се обхващат само имуществените вреди, причинени от дефект на стока на вещи, които са предназначени и ползвани за лични нужди от увреденото лице;

- търсене отговорност за заблуждаваща или непочтена реклама, като всяко лице, ако има правен интерес, може да предяви иск за забрана на реклама, която определя за заблуждаваща или непочтена и/или за вредите, които е претърпяло от тази реклама. Компетентен орган по разглеждане на спора е съдът;

- производителят, вносителят или търговецът, ако установи, че дадена стока не е безопасна, да предприеме подходящи мерки – длъжен е да изтегли от пазара стоките, представляващи заплахата за живота, здравето и имуществото на потребителите, и да информира незабавно потребителите и контролния орган по този закон за всички рискове, свързани с употребата на стоките, станали му известни след тяхното пускане на пазара. По Наредба № 4 за изтегляне от пазара и унищожаване на опасни стоки е предвидена специална процедура, когато длъжностните лица на Комисията по търговия и защита на потребителите, съответно на общинската администрация, констатира предлагането на пазара на стоки, за които имат основателни съмнения, че са опасни за потребителите.

Законът определя изискванията относно гаранционната отговорност на производителя или вносителя - могат да предоставят гаранция за стока, предлагана от тях на пазара, като по този начин гарантират, че предлаганата стока притежава определени качества и свойства, които ще запази в определен период от време при нормална или предписана употреба. Производителят или вносителят са задължени да понесат последиците при липсата на такива качества, като отстранят за своя сметка недостатъците и повредите, които се появяват в гаранционния срок.

ЗЗППТ дава права и компетенции в областта на защита на потребителите на структурите на гражданското общество - независимите сдружения за защита на потребителите, и определя изискванията, на които трябва да отговарят за национална представителност - да имат повече от 300 членове и да са регистрирани като сдружения с нестопанска цел. Сдруженията, които покриват изискванията на Закона за защита на потребителите и за правилата за търговия, участват в работата на Националния съвет за защита на потребителите като консултативен орган към министъра на икономиката.

До датата на присъединяване към ЕС предстоят:

Изменение на Закона за защита на потребителите и за правилата за търговия с оглед въвеждане на следните европейски директиви:

- Директива 97/7 за продажбите от разстояние;
- Директива 97/55 за сравнителната реклама;
- Директива 2001/95 за общата безопасност към стоките;
- Директива 99/44 за предоставяне на гаранции при продажба на стоки.

Изготвяне на закон за потребителския кредит с оглед въвеждане в българското законодателство на изискванията на директива 87/102 за потребителския кредит;

Изменение и допълнение на действащото законодателство с оглед въвеждане на директива 94/47 за преотстъпване право на ползване върху недвижим имот за определен период от време – "timeshare".

В представената преговорна позиция Република България се ангажира:

- да укрепи административните органи, отговарящи за прилагане на законодателството за защита на потребителите и най-вече - контролните органи;

- да насърчи сътрудничеството между различните контролни органи, имащи отношение към защитата на потребителите и независимите организации за защита на потребителите.

Функциите и задачите на административните органи за защита на потребителите съгласно Закона за защита на потребителите и за правилата за търговия са:

- Министерството на икономиката: отговаря за разработване и провеждане на политика за защита на потребителите и за изготвяне на законодателство за защита на потребителите.

- Комисията по търговия и защита на потребителите (КТЗП) към Министерството на икономиката: отговаря за прилагане на законодателството за защита на потребителите - извършва действия и издава актове за констатирани нарушения на законодателството в областта на защита на потребителите; анализира клаузите на договори, предлагани на потребители; предявява искове в съда за обявяване за нищожни неравноправните клаузи в договори, предлагани на потребители; предявява искове в съда за забрана на подвеждаща реклама; контролира спазване на наредбата за обозначаване на цените на стоките и услугите. Председателят на КТЗП има право да издава заповеди за забрана или временно преустановяване продажбата на стоки, за които има основание да се смята, че са опасни за здравето на потребителите, да разпорежи изтегляне на опасните стоки от пазара и да нареди тяхното унищожаване. При нарушаване на законодателството за защита на потребителите контролните органи имат право да налагат административни санкции на икономическите субекти.

- Звена за защита на потребителите към общинската администрация: консултират потребителите по въпросите на защитата на потребителите; предоставят на КТЗП информация за стоки, носещи висок риск за здравето и безопасността на потребителите и могат да сезират компетентните органи при установяване на нарушения на други нормативни актове, засягащи правата и интересите на потребителите. Имат контролни правомощия и в областта на контрола върху етикетирането на хранителните стоки, както и задължението за оказване на съдействие на потребителите при упражняване на тяхното право на рекламация, в съответствие с чл. 28 от ЗЗППТ.

Представители на горните административни органи по прилагане на законодателството за защита на потребителите участват в помирителните комисии, които съдействат за извънсъдебно разрешаване на потребителските спорове и представляват органи за несъдебна защита на правата и интересите на потребителите. Помирителните комисии функционират в 9 регионални центъра на територията на страната. Те съдействат за разрешаване на спорове между потребители и търговци във връзка с гаранционната отговорност, правото на рекламации за стоки и услуги и

неравноправните клаузи в договорите, сключвани от потребителите.

ПРЕГОВОРИТЕ ЗА ЧЛЕНСТВО

Главата беше затворена с 10 държави през декември 2002 г. Главата беше временно затворена с България и Румъния.

Всички страни-кандидатки заявиха, че са готови да приложат напълно всички достижения на правото на Общността преди датата на присъединяване без изключения или преходни периоди.

България

- Главата отворена: октомври 2000 г
- Състояние: временно затворена през октомври 2000 г
- Преходни периоди: няма

Кипър

- Главата отворена: април 1999 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през май 1999 г)
- Преходни периоди: няма

Република Чехия

- Главата отворена: април 1999
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през май 1999 г)
- Преходни периоди: няма

Естония

- Главата отворена: април 1999 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през май 1999 г)
- Преходни периоди: няма

Унгария

- Главата отворена: април 1999 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през юни 1999 г)
- Преходни периоди: няма

Латвия

- Главата отворена: октомври 2000 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през октомври 2000 г)
- Преходни периоди: няма

Литва

- Главата отворена: февруари 2001 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през февруари 2001 г)
- Преходни периоди: няма

Малта

- Главата отворена: октомври 2000 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през октомври 2000 г)
- Преходни периоди: няма

Полша

- Главата отворена: април 1999 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през май 1999 г)
- Преходни периоди: няма

Румъния

- Главата отворена: юли 2001 г
- Състояние: временно затворена през юли 2001 г
- Преходни периоди: няма

Словакия

- Главата отворена: октомври 2000 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през октомври 2000 г)
- Преходни периоди: няма

Словения

- Главата отворена: април 1999 г
- Състояние: затворена декември 2002 г (временно затворена през май 1999 г)
- Преходни периоди: няма

Index

Chapter 1 : Обща информация.....	p. 1
Chapter 2 : Преговори за членство.....	p. 5
Съдържание.....	p. 7